

i sl. u pojedinačnim slučajevima može biti najoptimalnije za skup jedinica podjednakih svojstava.

Prema iznesenom, smatramo dakle da nema razloga prigovorima komparaciji pridjeva *optimalan* i pridjeva njemu sličnih po relativnoj maksimalizaciji svojstava koja izriču svojim pozitivom. Dakako, valja paziti na semantičku funkcionalnost superlativa takvih pridjeva i izbjegavati njegovu uporabu kad god nije nužna.

Antun Šojat

BLATAN, PRAŠAN ILI BLATNJAV, PRAŠNJAV?

V. Arbanas iz Njemačke poslao nam je ovo pitanje:

Češće nailazimo na sporne riječi, ali u većini slučajeva uspijevamo naći rješenje bilo s pomoću rječnika, gramatika, pravopisa i, naravno, pitajući stručnjake (ako su nam „pri ruci“).

Ovaj puta se radi za nas o nečemu težem, nerješivom. Zato vas molim da objasnite razliku između blatan i blatnjav, prašan i prašnjav. Pri rješavanju toga pitanja poslužili smo se primjerom: brašnjav i brašnast, ali bez uspjeha. Jedan poznati stručnjak ponudio nam je ovo rješenje: prašan je auto, prašnjav je put (ako se sastoji od prašine).

Kad bismo imali više raznovrsnih priručnika i kad bi čitatelji imali naviku da više zagledaju u njih, odgovor bi lakše nalazili i neka pitanja ne bi trebalo ni postavljati. Ipak, na postavljeno pitanje odgovor se može naći i u sadašnjim djelima, npr. u radu Sufiksalna tvorba pridjeva u suvremenom hrvatskom ili srpskom književnom jeziku, Rad JAZU, 344, str. 142. i 213. ili u Rječniku dviju Matica. Da se V. Ar-

banas i sjetio da tu pogleda, ako je za prvi rad i znao, i pročitao što tamo piše, možda ne bi bio zadovoljan odgovorom ili ne bi bio siguran u nj jer bi našao da su pridjevi u paru sinonimi, a kad su sinonimi posrijedi, oni uvijek izazivaju nedoumice. Zato će biti korisno da to objasnimo.

Iako su ti pridjevi izvedeni raznim sufiksima, prva dva od *blato* i *prah* ili *prašina* s odbačenim *-in-* i sufiksom *-(a)n*, a druga dva sufiksom *-njav*, ipak su sinonimi. Sinonimi su po tome što je sufiks *-(a)n* semantički prazan. On izvedenici od imenice daje opće pridjevno značenje, a konkretno značenje pridjev dobiva od osnove i od imenice kojoj se takav pridjev pridjeva. Tako pridjevi sa *-(a)n* imaju široku lepezu značenja pa mogu značiti i opskrbljenost, ono što znače pridjevi izvedeni sufiksom *-av*. Tako *blatan auto*, *blatan put* znače: *auto*, *put na kojem ima blata*, a *prašan auto*, *prašan put* – *auto*, *put na kojem ima praha, prašine*.

Sufiks *-njav* iz porodice je sufiksa koji znače opskrbljenost, ali je veoma rijedak sufiks, običnija su s njime samo ta dva spomenuta pridjeva. Po tome su *blatan-blattjav*, *prašan-prašnjav* sinonimi.

Analogija s *brašnjav-brašnast* i ne može pomoći jer to nije isto. *Brašnjav* je izvedenica sufiksom *-jav* od *brašno* i kako *-jav* izriče opskrbljenost, to pridjev *brašnjav* znači 'posut brašnom' i po tome ima značenje kao i *blattjav*, *prašnjav*. *Brašnast* po sustavu treba značiti 'sličan brašnu kao brašno' (jer *-ast* po sustavu izriče sličnost), to treba značiti i po propisanoj normi, a to znači i u praksi, npr. u rečenici: „Cuckali su usne kao što su s proljeća u srku pili brašnasto-slatki sok mekih vlati svilnih biljčica.” (M. Božić, Kurlani, Zagreb, 1954., str. 11.)

Drugo je pitanje kako su i zašto nastali sinonimi *blatan-blattjav*, *prašan-prašnjav*.

Ukratko se može reći zbog toga što pridjevi sa sufiksom *-(a)n* imaju opće pridjevno značenje, a pridjevi sa sufiksom *-njav* sasvim određeno. Ali *-njav* nije razvio jaču plodnost, ostvario se samo na nekoliko pridjeva, i to svaki put sinonimno s pridjevima na *-(a)n*, i to tako da su pridjevi s *-(a)n* običniji. Dakle korisna, ali slaba inovacija.

Prema tome možemo zaključiti: ta dva sinonimna para s jezičnoga su gledišta oba opravdana i prema tome oba pravilna. Njihovu upotrebu treba prepustiti jezičnoj praksi prepuštajući stilistima da njihove glasovne razlike iskoriste za posebne potrebe svoga izraza.

Stjepan Babić

JAHATI ILI JAŠITI?

Dr. B. Lukinić iz Karlovca pita nas ovo: *Čitajući članak „Sročnost s količinskim riječima” Stjepana Babića u br. 3 zapela mi je za oko na str. 66. rečenica: „Tri su dje-*

vojke jašile...” Nas su u gimnaziji (u „pradavna” vremena) učili da ne valja govoriti, pisati glagol jašiti, nego da valja upotrebljavati glagol jahati, kao npr. mahati. Prema tom stanovištu bilo bi ispravno reći: „Tri djevojke su jahale...” Bio bih vam zahvalan kad biste u jednom od idućih brojeva objasnili što je ispravno.

Odgovor je na ovo pitanje jednostavan pa može biti kratak: dosad je naša norma jednoznačno određivala da je pravilno samo *jahati, jašem*, a kako ne vidimo razloga da bi to trebalo mijenjati, znači da je to pravilno i danas. Međutim, navedena je rečenica uzeta iz Nazorove pripovijetke Prsten, kako je i naznačeno, pa je ostalo kako je Nazor napisao. Naime piščev tekst valja poštovati i kad on s kojih razloga ne poštuje normu. Drugi pak teško mogu razumjeti da ne mora biti sve dobro što napiše dobar pisac. Sve to pokazuje da se u jezičnoj problematici nije lagano snalaziti i da treba još mnogo jezične naobrazbe kako bi neki pojmovi bili jasni i dovoljno prošireni da bi pripadali općem fondu znanja.

Stjepan Babić

O S V R T I

TUDICE – KAMEN KUŠNJE JEZIČNE KULTURE

Našim ljudima nije svejedno kakav je jezik u općoj upotrebi pa stalno nameću raspravljanja o pojedinim pitanjima. Upotreba tuđica jedan je od čestih problema, a mi kažemo: s pravom, jer je to vječan problem u svakom jeziku, uvijek aktualan i nikada ne može biti riješen jednom za

svagda, pogotovu ne u današnje doba kad su veze među narodima sve jače.

Zbog zavisnosti tuđica od vezâ među narodima neki idu čak tako daleko da upotrebu tuđica povezuju s boljim sporazumijevanjem, većim razumijevanjem pa čak i samim mirom među narodima prema paroli: što više tuđica, to bolje (spo)razumijevanje i više mira, i obratno. Kao da je to u međusobnoj zavisnosti. Sporazumi-